

TEATR VA MADANIYAT MUASSASALARINING JAMIYATDA TUTGAN O'RNI

Nodirshoh Bafoyev Sattorovich Buxoro

Davlat Universiteti "San'atshunoslik" fakulteti Konsertmeyster

+998906132270

Annotatsiya

Ushbu maqolada Teatr va madaniyat muassasalarining jamiyatda tutgan o'rni haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar:Teatr,san'at,madaniyat,sahna,spektakl,badiiy ijod.

Zamonaviy haqiqat ba'zan juda ko'p umidsizliklarni keltirib chiqaradi. Noxush his-tuyg'ular va muntazam tajribalar oqimini to'xtatish kerak. Ijobiy va yorqin narsa. Masalan, teatrga borish. San'atning bu turi har bir insonda chuqur his-tuyg'ularni uyg'otadi, kimningdir quvonch va qayg'usini boshdan kechirish, spektakl qahramonlariga hamdardlik, yovuzlarni qoralash va "yaxshi" personajlarga hamdard bo'lishga imkon beradi. Adabiyot va rassomlik kabi teatr ham ezgulikni tarbiyalaydi. Badiiy ijod insonga vizual idrok etish sohasida ta'sir qiladi, musiqa quloqni quvontiradi, lekin teatr barcha his-tuyg'ularga ta'sir qiladi va eng yorqin taassurotlarni beradi. Har bir spektakl axloq va axloq muammolarini keltirib chiqaradi. Teatr fani haqli ravishda shaxsni estetik va ma'naviy tarbiyalashning asosiy vositasi hisoblanadi. Sahna harakati inson yashaydigan kundalik hayotdan sun'iy ravishda chiqib ketadi. Spektakl tomoshabinga muallifning fikrlari, his-tuyg'ulari va his-tuyg'ularini etkazadi. Demak, teatr empatiyaga o'rgatgan san'atdir. Faqat teatr harakatigina odamlarga voqelikni jonli idrok etish imkonini beradi. Zamonaviylar uchun teatr unutilgan, ammo samarali antidepressantdir. Inson ko'ngilni ko'taradigan, engillik va xayrixohlik tuyg'usini beruvchi juda ko'p ijobiy his-tuyg'ularni oladi. Ba'zi, ayniqsa qiziquvchan aqllar Melpomene ibodatxonalariga sayohatlar o'rtacha odamga qanday va nima uchun bunday ijobiy ta'sir ko'rsatishi bilan qiziqishadi. Buning siri shundaki, spektakl davomida tomoshabin qondagi stress gormoni darajasini pasaytiradigan va javobgar bo'lgan element sintezini kuchaytiradigan quvonchli his-tuyg'ularni oladi. yaxshi kayfiyat. Bu modda

tanaga zarar bermasdan baxt keltiradigan hissiy doridir. Qolaversa, san'at uyiga muntazam tashrif buyurish shaxs sifatida kamol topish imkonini beradi. Spektakllar fikrlash uchun oziq-ovqat beradi va noma'lum narsani izlashga undaydi.[1] Boshqacha aytganda, teatr ma'naviy o'z-o'zini takomillashtirish minbari vazifasini o'taydi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, yilda o'tgan yillar O'yinlarga borish yoshlar orasida tobora moda o'yin-kulgiga aylanib bormoqda. Yangi rejissyorlik kashfiyotlar, sahna yechimlari va texnik taraqqiyot teatr sanoati uchun tubdan farqli imkoniyatlarni ochib beradi. Bugungi kunda premyeralar hatto yaqin vaqtgacha teatrni o'tmishning yodgorligi deb hisoblaganlar orasida ham mashhur. Bugungi kunda repertuarlar va spektakllar hozirgi tomoshabinlarni qiziqtiradigan hikoyalar bilan kengayib bormoqda. Teatr tomoshabinlarga tasavvur qilish uchun yordam berishi kerak hayot muammolari vaziyatdan chiqishning barcha mumkin bo'lgan yo'llarini ko'rsatib, turli tomonlardan. Teatrta muntazam tashrif buyurish orqali, hayotda yangi ranglar paydo bo'lishiga, qiziqarli va ta'sirli narsalar ochilishiga shaxsiy tajribadan ishonch hosil qilish mumkin. Har bir tashrif bilan adolat va mo'jizalarga bo'lgan ishonch tiriltiriladi, bunyodkorlik va ijodiy chiziq ochiladi. Teatr - bu san'at, uni hech narsa bilan almashtirib bo'lmaydi. U har doim labda bo'ladi. Yangi nomlar, chehralar, festivallar va premyeralar - bularning barchasi uzoq vaqtdan beri zamonaviy jamiyat hayotining ajralmas qismi bo'lib kelgan. Biror kishi har bir san'at turiga turlicha munosabatda bo'ladi, lekin bu faqat shaxsiy reaksiya. Buning uchun san'at insonni qo'zg'atish, sun'iy ravishda turli his-tuyg'ularni his qilish uchun kerak. Men teatrni alohida shakl deb hisoblamayman ommaviy madaniyat, lekin tan olamanki, u joylashgan joy bo'sh bo'lishi mumkin emas. Teatr, har qanday san'at kabi, vaqt o'tishi bilan rivojlanadi, lekin hozir u o'z ifodasida yolg'iz emas. Kino qaysidir ma'noda teatrning raqibi, ammo ular baribir turli maqsadlarga ega. Kinoda sizning oldingizda suzib yuradigan rasm tomoshabin misli ko'rilmagan qulaylik bilan, ba'zan hatto "qayerda, nima uchun va nima uchun" deb o'ylamasdan ham idrok etadigan uzluksiz jarayondir va teatrda boshqa o'lchov bilan juda aloqada bo'lgan boshqa atmosfera. mumkin, bunga kinoda erishib bo'lmaydi. Zaldagi tomoshabin va sahnadagi aktyor spektakl davomida doimo his-tuyg'ularni almashishadi, vizual va hissiy aloqa mavjud. Shunday ekan, kino, hozir qanday shaklda bo'lsa, hech qachon teatrning o'rnini bosa

olmaydi. Teatr san'atini ma'lum bir tarbiya usuli deb hisoblash mumkin. Bu jonli so'z, uni jonli eshitganingizda tomoshabinga o'ziga xos tarzda ta'sir qiladi. Teatr hamisha voqelikning in'ikosi bo'lib kelgan, jamiyat xuddi ko'zgodagidek uning zaif tomonlari, muammolari, yutuqlari ko'rsatib kelingan. Ta'sirlangan ijtimoiy muammolar teatrning eng muhim vazifalaridan biridir. To'g'risi, teatr san'ati hamisha juda halol bo'lgan.[2] Sahnadan turib odamning qalb torlari va fikrlariga tegish uchun siz faqat haqiqatni ko'tarib, o'ynayotgan qahramoningizga ishonishingiz kerak, bir necha soat davomida begona bilan qo'shib, uning o'rnini egallashingiz kerak, shunda tomoshabinlar unutishadi. uning oldida faqat sahna va faqat o'yin borligini. Bularning barchasi teatrning san'at sifatidagi o'ziga xosligidir. U, shuningdek, ommaviy madaniyatning boshqa shakllarini birlashtira oladi: adabiy matn spektakl uchun asos bo'ladi, kino elementlari tobora spektakllarga qo'shimchalar bo'lib bormoqda, musiqa teatr kontekstiga kiritilganda butunlay yangi shaklga ega bo'ladi, zamonaviy spektakllar ham mumkin. masalan, intervyu kabi televidenie usullaridan foydalaning. Teatr tomoshasi.doc "Go'zallar. So'zma-so'z" - bu ajoyib tasvir: bu go'zallarning monologlari - xuddi shu savollarga javoblar, natijada o'zlarining go'zalligi va uning kundalik hayoti haqida bahslashadi. Bularning barchasi menga real vaqtda teleko'rsatuv kabi tuyuldi. Teatr nima uchun borishimni hali ham bilmayman. Bu ehtiros ham, ehtiyoj ham, burch ham emas. Biz teatr bo'sh vaqtingizni madaniy o'tkazish usuli ekanligiga o'rganib qolganmiz. Biroq, boshqa motivatsiya bo'lishi kerak. Nazarimda, jamoatchilik, ayniqsa, bugungi yoshlar – tinmay fikrlaydigan, katta hajmdagi ma'lumotlarni oladigan va u bilan shug'ullanishga majbur bo'lgan yoshlar – savollarga javob topish zarurati tufayli teatr ko'proq tashrif buyurishadi. Ularni filmlarda ham, kitoblarda ham uchratish mumkin, lekin ular tasodifan yuzingizda, sahnadan eshitishni kutgan narsangizni aytishganda, tuyg'u butunlay boshqacha bo'ladi. O'ylash uchun oziq-ovqat - bu teatr tomoshalari tomoshabinga berishga harakat qilmoqda. Yaqinda menda g'alati voqea yuz berdi: men "Feniks qushi" spektaklini Nizom teatrida ko'ra olmadim, lekin do'stlarimning fikrlarini tingladim. Ular spektaklning mohiyati nimada ekanligini aytib berishdi, o'z fikrlari bilan o'rtoqlashishdi, lekin men ularning yuzlarida bitta katta savol belgisini o'qidim. Menda shunday taassurot paydo bo'ldiki, odamlar nafaqat

muallifning g'oyasini, balki bunday muammolarning sababini ham tushunishmaydi. kichkina odam yoki xuddi shunday ko'rsatish uchun muvaffaqiyatsiz baxt o'yini. Va men ularga bir xil savol berdim: "Sevgini va uning yo'qligini inson aktyorlarida yana qanday ko'rsatish mumkin?" Menimcha, odamlar teatr sahnasi endi tushunmaydigan narsaga aylanib qolishidan qo'rqishadi. Masalan, kinoga nisbatan teatrning imkoniyatlari ancha cheklangan. Ammo uning kelajagi xilma-xillikda, turli yo'llar bilan, menimcha. An'anaviy ham, innovatsion teatrlar ham mavjud va rivojlanmoqda. Lekin asos har doim ikkita komponent bo'ladi - tomoshabin va muallif. holda adabiy material spektakl yo'q, tomoshabinsiz teatrning o'zi ham yo'q. Bizga doimiy qiziqish uyg'otadigan tomoshabin kerak, u hozir juda murakkab va talabchan, teatrlar bunga mos kelishi kerak. O'ylaymanki, teatr kelajakda katta o'zgarishlarga uchramaydi. [3]Ehtimol, tomoshabin bilan tobora ko'proq yangi aloqalar, abadiy, klassik mavzularda yangi o'zgarishlar ixtiro qilinadi. Ammo teatrning zimmasida qandaydir yuk, go'yo burch bor – ular buni asrlar davomida mavjud bo'lgan o'ziga xos tarzda, o'ziga xos tarzda tomosha qilishga odatlangan. Auditoriya va sahna bor, ta'zim va teatr pauzasi bor va bu biz qaysi spektaklga borishimizdan qat'i nazar, biz kutadigan barcha kerakli, ajralmas muhitdir. Va shunga qaramay, teatr bizning ruhiyatimizga qanday ta'sir qilishi mumkin? Kinematografiya keng rivojlangan taqdirda ham uning roli zaiflashmasligi, balki qayerdadir kuchayishi odamga nima beradi? Va umuman teatrga borish foydalimi? Buning ma'nosi bormi? Shaxsiy rivojlanishda teatrning ahamiyati Keling, antropolog, san'atshunos va kinorejissyor Kevin Braun bu haqda nima deyishini ko'rib chiqaylik. Konferensiyalarning birida u teatrning hayotimizda muhim ahamiyat kasb etishining 10 ta sababini aniqladi. Keling, faqat bizni qiziqtirgan mavzuga ta'sir qiladiganlarga murojaat qilaylik. Teatr insoniyeligimizni anglashimizga yordam beradi. Faqat empatiya qilish, kundalik vaziyatlarni tashqaridan kuzatish orqali biz o'zimizni inson qiladigan narsani anglay olamiz. Teatrga muntazam tashriflar muloqot qilish, his-tuyg'ularimiz va his-tuyg'ularimizni ifodalash, dunyo va boshqa odamlar bilan o'zaro tushunishni yaxshilash qobiliyatini rivojlantiradi. Bu bizning ongimiz qanday ishlashini, o'zimiz joylashgan muhit bizning fikrlash va xatti-harakatlarimizga qanday ta'sir qilishini tushunish imkonini beradi. Iskala hamma narsaning markaziga chiqariladi -

inson tanasi, bizning munosabatlarimizdagi rollarni o'zgartiradigan qadimgi yunon antropotsentrizmiga rioya qilish texnologik jarayon, bizni texnologiyani o'zimizga bo'ysundirishga, o'zimizga bo'ysunmaslikka majbur qiladi. Ongni kengaytirish va boshqa odamlar va madaniyatlarni qabul qilish. Bu bizga qanchalik ta'sir qilishi mumkinligini aytish qiyin, ammo globallashtirish va muvaffaqiyatli ijtimoiylashuv uchun bu muhim nuqta. Zamonaviy dunyo o'z qoidalarini belgilaydi va ularga rioya qilish biz uchun yaxshiroqdir. Teatr - bu dunyoni, insoniy munosabatlarni o'rganish, ularni tahlil qilishning ajoyib usuli. U o'ziga xos laboratoriya, biz yashaydigan joy va biz doimo duch keladigan ko'zgu vazifasini bajaradi. Spektakllar san'at qudrati bilan ijodkorlikni rivojlantiradi, yangi yutuqlarga ilhomlantiradi, turli muammolarni hal etishda ishonch bag'ishlaydi. Arkanzas universiteti jonli ijrolar maktablardagi o'quvchilarga qanday ta'sir qilishi haqida tadqiqot o'tkazdi. Bularning barchasi nihoyatda zarur bo'lgan teatrni o'z amaliyotiga olib kirishga qaratilgan edi. Aniq fanlarga haddan tashqari e'tibor qaratilishi tufayli bolalar balog'at yoshida olish qiyinroq bo'lgan ko'plab muhim narsalarni yo'qotadilar. [4]

Xulosa:

Tadqiqot natijalariga ko'ra, spektakllar tushunish va hamdardlik qobiliyatini rivojlantiradi. Asl asarni o'qigan yoki unga asoslangan filmni tomosha qilgan nazorat guruhida bu unchalik aniq emas edi, lekin shunga qaramay shunday edi. Tadqiqotchilar bu yerda va hozir harakatni kuzatish muhimligini ta'kidladilar. Yozuvlar yoki filmlar bilan variant biroz og'irlik qiladi. Ammo ular hech qachon real vaqtda paydo bo'ladigan his-tuyg'ular bilan taqqoslanmaydi. Ko'pincha odamlar komediya va musiqiy filmlarni e'tiborsiz qoldiradilar, bu beparvolikni noloyiq tomosha deb bilishadi. Biroq, aynan shunday ishlab chiqarishlar ruhiy salomatlikka ta'sir qiladi. Hissiy fon ham normal holatga qaytadi. Olimlar mahalliy mustaqil va havaskor teatrlarga e'tibor berishni tavsiya qiladilar. Birinchidan, ular barcha yoshdagi odamlarga o'z orzularini ro'yobga chiqarishga yordam beradi va butun umri davomida orzu qilgan rollarni o'ynaydi. Ikkinchidan, harakatning kichikroq ko'lami ko'rish va eshitishni osonlashtiradi va kamera atmosferasi qulaylik va osoyishtalikka hissa qo'shadi. Uchinchidan, siz har doim jamoaga qo'shilishingiz va o'zingiz unutilmas taassurot beradigan va

yangi his-tuyg'ularni olib keladigan spektakllardan birida ishtirok etishingiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Haydarov A. Madaniyat – milliy yuksalish poydevori. – Toshkent: Oltin meros press. 2021. – B. 478.[1]
2. M.Sh.Qayimov, A.S.Umarov, U.G'.Zunnunova. San'at menejmenti. O'quv qo'llanma. "Yextremum-press". – Toshkent 2012, 375 B.[2]
3. Komandishenko Y.F. Art menejment. Darslik. – M.: INFRA-M, 2019-yil. –107 B.[3]
4. M.Sh.Qayimov Teatr va san'at Toshkent-2015[4]

